

Կեղերոնական լեռներուն մէջ աչքի կը զարնէ Հայկական Պարը՝ որ առատ ջուր ունենալուն համար կոչուած է Բիւրակեան, որ է ըսել հազարաւոր աղբիւրներ ունեցող, իսկ Թուրքերը կոչած են զայն Պիմկէօլ:

Կեղերոնական Հայաստանի մէջ ալ կան բարձր եւ ցրրուած լեռներ, իրարմէ անջատուած դաշտադէտիններով: Սեւան լիճին արեւմտեան կողմը կը գտնուի Արագածը (4095 մ.) չորս զապաթներով. Ժամանակին հրաբուխ եղած է եւ հիմա չորս լիճեր ունի իր զապաթին վրայ խառնարաններուն մէջ: Ամառը ձիւները կը հալին ու կը բացուին սքանչելի ծաղիկներ: Երեւանի հարաւակողմը կը բարձրանայ Այրարատը կամ Մասիսը (5156 մ.) երկու զապաթներով, մէկը բարձր՝ որ միշտ ձիւնապատ է, իսկ երկրորդը շատ աւելի ցած (3925 մ.): Այրարատէն աւելի հարաւ՝ Արածանի գետի ափին վրայ կը բարձրանան Ծաղկանց կամ Սուկաւէտ լեռները. ասոնց մօտ է Նպատ (4000 մ.) լեռը, Վանի լիճին հիւսիսը, իսկ նոյն լիճի արեւմտեան կողմը Սիփան լեռը կայ:

Տակաւին կան շատ մը անուանի լեռներ, որոնք աշխարհազրութեան մէջ կը սորվին:

Հայաստանի լեռները պատճառ եղած են որ հայ ժողովուրդը տոկուն, կռուող եւ զիմացկուն նկարագիր ունենայ եւ զարեւրով ապրի հակառակ ամէն տեսակ բռնութիւններու. սակայն այս լեռներն եղան նաեւ պատճար՝ որ բաժան բաժան ապրելով՝ անմիաբան ըլլան:

3. - ԲԱՐՁՐԱԻԱՆԴԱԿՆԵՐ

Հայաստանի լեռնաշղթաներու զապաթները շատ տեղեր կը տափակնան եւ ընդարձակ տարածութիւններ կը կազմեն. ասոնք կը կոչուին Բարձրաւանդակներ: Նշանաւոր են Տերսիմի բարձրաւանդակը Խարբերդի մօտ, Կարինի բարձրաւանդակը Կարինի մօտ: Այս բարձրաւանդակը ձմեռը սաստիկ ցուրտ կ'ընէ եւ գրեթէ առանց գարունի ամառը կը յաջորդէ, սակայն գտնուելով Միջերկրականի գօտիին վրայ, ամառը շատ տաք կ'ընէ եւ բուսականութիւնը արագ կ'աճի: Ասկից կը բխին Արաքս, Եփրատ եւ ձորոխ գետերը: